(इंग्रजी टंकलिखित न्यायनिर्णयाचा मराठी अनुवाद)

2022-18-SCR-380

पंजाब नॅशनल बँक

विरुद्ध

विजय सीताराम दंडनाईक आणि इतर

(दिवाणी अपील क्रमांक - २२७७/२०२१)

दि. ३० ऑगस्ट २०२२

[न्यायमूर्ती - एस. अब्दुल नजीर आणि न्यायमूर्ती - व्ही. रामासुब्रमण्यम]

नादारी आणि दिवाळखोरी संहिता, २०१६: कलम ७, २३८ ए – मुदत अधिनियम, १९६३ - कलम १३७ - कॉर्पोरेट नादारीची सुरुवात वित्तीय धनकोद्वारे निराकरण प्रक्रिया - मुदत - कालावधी - वस्तुस्थितीनुसार, कॉर्पोरेट कर्जदार परतफेड करण्यास चुकला आणि एनपीए बनला - वित्तीय कर्जदार-बँकेने कॉर्पोरेट कर्जदाराविरुद्ध कॉर्पोरेट नादारी निवारण प्रक्रिया सुरू करण्यासाठी ७ अंतर्गत याचिका दाखल केली - बँकेने वसुलीप्रमाणपत्र जारी करण्यासाठी डीआरटीकडे अर्ज देखील दाखल केला, ज्यामध्ये डीआरटीने ०१.११.२०१६ च्या आदेशाद्वारे कॉर्पोरेटला निर्देश दिले कर्जदार आणि प्रतिवादी क्रमांक १ सह इतर यांनी बँकेला संयुक्तपणे आणि अनेकदा पैसे द्यावेत - समांतर प्रक्रियेत उच्च न्यायालयाने कॉर्पोरेट कर्जदार बंद करण्याचे निर्देश दिले - एनसीएलटीने दिनांक ०६.११.२०१९

च्या आदेशाद्वारे स्वीकारलेली याचिका कलम ७ अन्वये - ५०% भागधारक, प्रवर्तक, संचालक असल्याचा दावा करणार् या पहिल्या प्रतिवादीला आव्हान आणि कॉर्पोरेट कर्जदाराचा कर्जदार - एनसीएलएटीने एनसीएलटीचा आदेश या कारणास्तव रद्द केला की वित्तीय कर्जदाराचा दावा मर्यादेद्वारे प्रतिबंधित आहे - अपीलावर, असे म्हटले आहे: अधिनियम, १९९३ च्या कलम १९ अन्वये बँकेने दाखल केलेल्या मूळ अर्जातील डीआरटीचा आदेश दिनांक ०१.११.२०१६ चा आहे - त्यानंतरच कॉर्पोरेट कर्जदाराने १७.०६.२०१७ रोजी शिल्लक आणि सुरक्षा पुष्टी पत्र जारी केले, कर्जाच्या पुनर्रचनेची विनंती करण्याव्यतिरिक्त - अशा प्रकारे, कलम १३७ नुसार "अर्ज करण्याचा अधिकार" प्राप्त झाल्याच्या तारखेपासून तीन वर्षांच्या आत बँकेने दाखल केलेला अर्ज स्पष्टपणे होता - अशा प्रकारे, बँकेने कलम ७ अन्वये दाखल केलेला अर्ज मर्यादेच्या कालावधीत होता - बँकांची थकित कर्जाची वसुली आणि वित्तीय संस्था अधिनियम, १९९३.

देना बँक विरुद्ध सी. शिवकुमार रेड्डी आणि अन्य (२०२१) १० एससीसी ३३० : २०२१ (७) जेटी ४०५ - यावर अवलंबून आहे.

जयपूर मेटल्स अँड इलेक्ट्रिकल्स एम्प्लॉइज ऑर्गनायझेशन विरुद्ध जयपूर मेटल्स अँड इलेक्ट्रिकल्स लिमिटेड (२०१९) ४ एससीसी २२७ : [२०१८] १४ एससीआर ९२६; बाबुलाल वरधारजी गुर्जर विरुद्ध वीर गुर्जर ॲल्युमिनियम इंडस्ट्रीज प्रा. (२०२०) १५ एससीसी १; बी. के.

एज्युकेशनल सर्व्हिसेस प्रायव्हेट लिमिटेड विरुद्ध पराग गुप्ता अँड असोसिएट्स (२०१९) ११ एससीसी ६३३ : [२०१८] १२ एससीआर ७९४; जिग्नेश शाहा आणि अँ.आर.विरुद्ध भारत सरकार आणि ए .एन.आर. (२०१९) १० एससीसी ७५० : [२०१९] १२ एससीआर ६७८; वासदेव आर. भोजवानी विरुद्ध अभ्युदय को-ऑपरेटिव्ह बँक लिमिटेड आणि एनआर (२०१९) ९ एससीसी १५८ : [२०१९] १२ एससीआर ७५; ॲसेट रिकन्स्ट्रक्शन कंपनी (इंडिया) लिमिटेड विरुद्ध विशाल जयस्वाल आणि ए. आर. (२०२१) ६ एससीसी ३६६ : २०२१ (७) जेटी ५६२; कोटक महिंद्रा बँक लिमिटेड विरुद्ध ए बालकृष्णन (२०२०) एससीसी ऑनलाइन एससी ७०६; इनोव्हेटिव्ह इंडस्ट्रीज लिमिटेड विरुद्ध आयसीआयसीआय बँक आणि आर.(२०१८) १ एससीसी ४०७ : [२०१७] ८ एससीआर ३३ - संदर्भित.

<u>निर्णय विधी संदर्भ</u>

[२०१८] १४ एससीआर ९२६	संदर्भित केले	परिच्छेद ५
[२०१८] १२ एससीआर ७९४	संदर्भित केले	परिच्छेद १०
[२०१८] १२ एससीआर ६७८	संदर्भित केले	परिच्छेद ११
[२०१९] १२ एससीआर ७५	संदर्भित केले	परिच्छेद १३
(२०२१) १० एससीसी ३३०	भर दिला	परिच्छेद १७
[२०१७] ८ एससीआर ३३	संदर्भित केले	परिच्छेद १९

दिवाणी अपील अधिकारक्षेत्र: दिवाणी अपील क्रमांक - २२७७/२०२१.

अपील (एटी) (इन्.) क्रमांक ९०/२०२०.राष्ट्रीय कंपनी कायदा अपील न्यायाधिकरण, दिल्ली च्या दिनांक ०२.०३.२०२१ च्या निर्णय आणि आदेशावरून.

अपीलकर्त्याचे वकील म्हणून - वरिष्ठ विधिज्ञ - ध्रुव मेहता, कु. कुसुम लता, महेश के. चौधरी, सुष्मिता चौधरी, सुषमा दास,

उत्तरवादी चे वकील - राहुल तोतला, रोहित अनिल राठी,

न्यायालयाचा खालील आदेश पारित केला :-

आदेश

१. राष्ट्रीय कंपनी कायदा लवादाने (थोडक्यात "एनसीएलटी") दिलेला दिवाळखोरी आणि दिवाळखोरी संहिता, २०१६ च्या कलम ७ अन्वये (थोडक्यात "आयबीसी") त्यांची याचिका स्वीकारण्याचा आदेश राष्ट्रीय कंपनी कायदा अपील लवादाने (थोडक्यात "एनसीएलएटी") मर्यादेने प्रतिबंधित केल्याच्या कारणास्तव बदलला होता, वित्तीय पतपुरवठादार-पंजाब नॅशनल बँकेने वरील अपील केले आहे.

२. ध्रुव मेहता, विद्वान ज्येष्ठ वकील यांचे म्हणणे आम्ही ऐकले आहे. याचिकाकर्त्याची बाजू मांडताना आणि प्रतिवादींची बाजू मांडणारे विद्वान वकील राहुल तोतला यांनी बाजू मांडली.

३. अपीलकर्त्याने मेसर्स जयलक्ष्मी शुगर प्रॉडक्ट्स प्रायव्हेट लिमिटेड या कॉर्पोरेट कर्जदाराविरुद्ध कलम ७ आय.बी.सी. अंतर्गत याचिका दाखल केली आहे, जो इतर

गोष्टींसह, (i) मंजुरीद्वारे दावा करतो दिनांक ०७.०५.२०१० व २८.०९.२०१० च्या पत्रांमध्ये दुसर् या प्रतिवादीला मुदत कर्ज मंजूर करण्यात आले; (ii)दिनांक १७.०९.२०११ च्या पत्राद्वारे विद्यमान मुदत कर्जाचे पुनर्गठन व मुदत कर्जाची नव्याने मंजुरी कॉर्पोरेट कर्जदाराला देण्यात आली; (iii)कॉर्पोरेट कर्जदाराने परतफेड करण्यास टाळाटाळ केली आणि ३१.०३.२०१३ रोजी एनपीए बनला; (iv)अपीलकर्त्याने कलम १३(२) अन्वये दिनांक ३०.०४.२०१३ रोजी मागणी नोटीस जारी केली वित्तीय मालमत्तेचे सुरक्षितीकरण आणि पुनर्रचना आणि सुरक्षा हिताची अंमलबजावणी अधिनियम, २००२; (v)कॉर्पोरेट कर्जदाराने दिनांक ०३.०७.२०१४ व १७.०६.२०१७ रोजी शिल्लक व सुरक्षा पुष्टी पत्रांची अंमलबजावणी केली; (vi)अपीलकर्ता, युनियन बँक ऑफ इंडियासह २०१४ च्या ओ.ए.क्र.१८५ मध्ये ही फाईलवर भारताने अर्ज दाखल केला.वसुलीचे प्रमाणपत्र देण्यासाठी डीआरटी, पुणे; (vii)मूळ अर्ज डीआरटी , पुणे यांनी दिनांक ०१.११.२०१६ च्या आदेशाद्वारे मंजूर केला होता, ज्यात कॉर्पोरेट कर्जदार आणि उत्तरवादी क्रमांक १ सह इतरांना एकत्रितपणे आणि अनेकदा अपीलकर्त्यास वार्षिक व्याज १६.२५ % (युनियन बँक ऑफ इंडियाला देय रक्कम वगळता) सह सुमारे ४५ कोटी रुपये देण्याचे निर्देश देण्यात आले होते;(viii)एकूण रक्कम १३.०८.२०१९ रोजी कॉर्पोरेट कर्जदाराकडून थकबाकी होती

रु.१०८,३४,३३.३६४.१९; आणि (ix) समांतर प्रक्रियेत मुंबई उच्च न्यायालयाने ०४.०१.२०१८ रोजी कॉर्पोरेट कर्जदाराला बंद करण्याचे आदेश दिले होते.

४. ०६.११.२०१९ च्या आदेशाद्वारे, एन.सी.एल.टी.ने कलम ७ आय.बी.सी. अंतर्गत दाखल केलेली अपीलकर्त्याची याचिका येथे स्वीकारली. प्रवेशाच्या आदेशाला आव्हान देताना, कॉर्पोरेट-कर्जदाराचे ५० % भागधारक, प्रवर्तक, संचालक आणि कर्जदार असल्याचा दावा करणार्या पहिल्या प्रतिवादीने एन.सी.एल.ए.टी.कडे अपील दाखल केले. या अपिलात दि.०२.०३.२०२१ च्या आदेशाद्वारे, एनसीएलएटीने अपीलकर्ता-वित्तीय कर्जदाराचा दावा मर्यादेद्वारे प्रतिबंधित असल्याचे कारण देत एनसीएलटीचा आदेश रद्द बातल ठरवला. या आदेशामुळे व्यथित झालेले वित्तीय कर्जदार आमच्यासमोर अपिलावर आहेत. केवळ अर्जदार वित्तीय कर्जदारालाच नव्हे तर कॉर्पोरेट कर्जदाराच्या इतर कोणत्याही वित्तीय कर्जदात्याला देय असलेल्या आर्थिक कर्जाच्या संदर्भात कासूरदार कॉर्पोरेट कर्जदाराला मुंबई उच्च न्यायालयाने बडतर्फ करण्याचे आदेश दिले आहेत , हे प्रकरण कलम ७ (१) च्या स्पष्टीकरणात नमूद केलेल्या श्रेणीत येते हे दर्शविण्यासाठी पुरेसे पुरावे आहेत.

५. एनसीएलएटीसमोर पहिल्या प्रतिवादीने प्राथमिक आक्षेप घेतला की, मुंबई येथील उच्च न्यायालयाने दिलेल्या आदेशाच्या अनुषंगाने कलम ७ आयबीसी अंतर्गत केलेला अर्ज ग्राह्य धरला जात नाही. परंतु जयपूर मेटल्स अँड इलेक्ट्रिकल्स

एम्प्लॉइज ऑर्गनायझेशन विरुद्ध जयपूर मेटल्स अँड इलेक्ट्रिकल्स लिमिटेड आणि इतर १ (२०१९) ४ एससीसी २२७ या खटल्यात या न्यायालयाच्या निर्णयाच्या आधारे एनसीएलएटीने प्रथम प्रतिवादीने उपस्थित केलेला युक्तिवाद फेटाळून लावला.

६. बंद करण्याच्या आदेशाच्या आधारे मांडण्यात आलेला मेंटेनबिलिटी संदर्भातील आक्षेप फेटाळून लावल्यानंतर एनसीएलएटीने मर्यादेचा प्रश्न विचारार्थ घेतला . बाबूलाल वर्धारजी गुर्जर विरुद्ध वीर गुर्जर ॲल्युमिनियम इंडस्ट्रीज प्रायव्हेट लिमिटेड आणि इतर २ (२०२०) १५ एससीसी १) १०.१०.२०१९ रोजी कलम ७ अन्वये दाखल केलेला अर्ज डिफॉल्टच्या तारखेपासून (एन.पी.ए) म्हणजेच दि. ३१.०३.२०१३ च्या तीन वर्षांच्या कालावधीपेक्षा जास्त आहे . दिनांक १७.०६.२०१७ रोजीचे शिल्लक व सुरक्षा पुष्टी पत्र एनसीएलएटीने डिफॉल्टच्या तारखेपासून तीन वर्षे संपल्यानंतर दिलेले असल्याचे मानले होते आणि परिणामी, मुदत अधिनियम चे कलम १८ देखील अपीलकर्त्याच्या बाबतीत लागू नसल्याचे मानले गेले. त्यामुळे सध्याचे अपील आहे.

६. परंतु नोंदींचा अभ्यास आणि दोन्ही बाजूंनी उपस्थित केलेल्या युक्तिवादांचा काळजीपूर्वक विचार केल्याने असे दिसून येते की एन. सी. एल. ए. टी. वस्तुस्थिती आणि कायदा या दोन्हींच्या काही महत्त्वाच्या पैलूंची दखल घेण्यात अपयशी ठरली. आय. बी. सी. चे कलम ७ (१) आर्थिक कर्जदाराला "कसूर उपार्जित झाल्यावर"

कॉर्पोरेट नादारी निराकरण प्रक्रिया सुरू करण्यास सक्षम करते. कलम ७ च्या उपकलम (१ अंतर्गत दिलेल्या स्पष्टीकरणात हे स्पष्ट केले आहे कीकसूर मध्ये केवळ अर्जदार वित्तीय कर्जदाराच्याच नव्हे तर कॉर्पोरेट कर्जदाराच्या इतर कोणत्याही आर्थिक कर्जदाराच्या कर्जाच्या बाबतीत कासुराचा समावेश होतो. हे प्रकरण कलम ७ (१) च्या स्पष्टीकरणात नमूद केलेल्या श्रेणीत येते हे दाखवण्यासाठी मुंबई उच्च न्यायालयाने कॉर्पोरेट कर्जदाराला बंद करण्याचे आदेश दिले आहेत ही वस्तुस्थिती पुरेशी आहे.

७. आयबीसीच्या कलम ३ (१२) मध्ये "कसूरदार" या शब्दाची व्याख्या केली गेली आहे ज्याचा अर्थ असा आहे की "कर्जाच्या रकमेचा संपूर्ण किंवा कोणताही भाग किंवा हप्ता देय आणि देय झाला असेल आणि कर्जदार किंवा कॉर्पोरेट कर्जदाराने भरला नसेल तर कर्जाची परतफेड न करणे."

८. २०१८ अधिनियम २६ द्वारे, आयबीसीमध्ये कलम २३८ ए समाविष्ट केले गेले जेणेकरून मुदत अधिनियम, १९६३ च्या तरतुदी, न्यायपालिकेसमोरील कार्यवाही किंवा अपीलांना लागू होतील. प्राधिकरण आणि एनसीएलएटी. वरील दुरुस्तीमुळे आयबीसी अंतर्गत कार्यवाहीला मर्यादेचा कायदा लागू होण्याच्या प्रश्नावर काही शंका असल्यास ती दूर झाली.

९. आयबीसी, २०१६ च्या वेगवेगळ्या तरतुदी वेगवेगळ्या तारखांना लागू झाल्या. कलम ४ ते ३२, कलम ६० ते ७७, कलम दिनांक ३०.११.२०१६ च्या एस.ओ

क्रमांक - ३५९४ (ई) नुसार १९८, २३१ आणि २३६ ते २३८ दिनांक ०१.१२.२०१६ रोजी लागू झाले.

१०. अधिनियम क्र. २६/२०१८ ज्याद्वारे कलम २३८ ए समाविष्ट करण्यात आले होते, तो ०६.०६.२०१८ वर लागू झाला. त्यामुळे बी. के. एजुकेशनल सर्व्हिसेस प्रायव्हेट लिमिटेड विरुद्ध पराग गुप्ता अँड असोसिएट्स ३ (२०१९) ११ एससीसी ६३३] मध्ये प्रश्न उपस्थित झाला की, आयबीसीच्या कलम ७/९ अंतर्गत दाखल केलेल्या अर्जांना मुदत अधिनियम - १९६३ च्या तरतुदी लागू होतील का? या न्यायालयाने आय. बी. सी. च्या कलम ३ (३७) ची दखल घेतली, जे आय. बी. सी. मध्ये परिभाषित न केलेले शब्द आणि अभिव्यक्ती यांचा विचार करता कंपनी कायदा २०१३ चा संदर्भ देते आणि कंपनी कायदा २०१३ च्या कलम ४०८ आणि ४२४ चा संदर्भ दिला आणि असा निष्कर्ष काढला की कंपनी कायदा २०१३ च्या कलम ४३३ नुसार, कलम २३८ अ समाविष्ट करण्यापूर्वी सुरू केलेल्या कार्यवाहीला देखील मुदत अधिनियमाच्या तरतुदी लागू होतील. परिणामी, या न्यायालयाने असे म्हटले आहे की ज्या अर्जासाठी अनुसूचीमध्ये इतरत्र कोणत्याही मर्यादेचा कालावधी दिलेला नाही अशा कोणत्याही अर्जाला, "अर्ज करण्याचा अधिकार जमा होण्याच्या" तारखेपासून तीन वर्षांचा कालावधी निर्धारित करणारे मुदत अधिनियमाच्या अनुसूचीचे कलम १३७ लागू होईल.

१०. बी. के. एज्युकेशनल सर्व्हिसेस (उपरोक्त) मधील गुणोत्तर जिग्नेश शहा आणि इतर विरुद्ध भारत सरकार आणि इतर ४ (२०१९) १० एससीसी ७५० जेथे या न्यायालयाने विशिष्ट कामगिरी / नुकसानीसाठी आधीच दाखल केलेल्या खटल्यात नमूद केल्याप्रमाणे कारवाईचे कारण उद्भवल्याच्या तारखेपासून तीन वर्षांच्या कालावधीनंतर ती दाखल करण्यात आली होती. दोन महत्त्वाची तत्त्वे काढता येतील. जिग्नेश शहा (उपरोक्त) मधील निर्णयातून. त्या पुढीलप्रमाणे : (i) मर्यादेत असलेल्या कृतीच्या कारणावर आधारित वसुलीचा खटला, कार्यवाही बंद करण्याच्या स्वतंत्र आणि स्वतंत्र उपायावर कोणत्याही प्रकारे परिणाम करू शकत नाही आणि म्हणूनच मुदत संपण्यापूर्वी बंद करण्याची कार्यवाही देखील सुरू केली गेली असावी; आणि (ii) कायद्यात, जेव्हा वेळ धावू लागते, हे केवळ मुदत अधिनियमात प्रदान केलेल्या पद्धतीने वाढविले जाऊ शकते, उदाहरणार्थ, मुदत अधिनियमाच्या कलम १८ अंतर्गत दायित्वाची पावती.

११. जिग्नेश शाह (उपरोक्त) यांच्यानंतर, हे न्यायालय बाबूलाल वर्धरजी गुर्जर (उपरोक्त) प्रकरणाशी संबंधित होते, ज्यात विचाराधीन असलेल्या प्रश्नांपैकी एक प्रश्न असा होता की गहाण ठेवलेल्या कर्जाच्या बाबतीत आय. बी. सी. च्या कलम ७ अंतर्गत अर्ज दाखल करण्यासाठीच्या मर्यादेचा कालावधी वेगळा असेल का. या प्रश्नाचे उत्तर देण्यासाठी, या न्यायालयाने या न्यायालयाच्या मागील सर्व निर्णयांचा

विचार केला आणि परिच्छेद ३२ मधील त्या निर्णयांमधून काढलेली कायद्याची तत्त्वे खालीलप्रमाणे स्पष्ट केली.

"३२. नाविन्यपूर्ण उद्योग, बी. के. शैक्षणिक सेवा, स्विस रिबन, के. शशिधर, जिग्नेश शाह, वाशदेव आर. भोजवानी, गौरव हरगोविंदभाई दवे आणि सागर शर्मा या न्यायालयांच्या वरील नमूद केलेल्या सातत्यपूर्ण निर्णयांसह जेव्हा संहितेचे कलम २३८-ए वाचले जाते, तेव्हा खालील मूलभूत गोष्टी निःसंशयपणे समोर येतातः

(अ) ही संहिता कॉर्पोरेट कर्जदाराला पुन्हा पायावर उभे करण्याचा उद्देश असलेला फायदेशीर कायदा आहे आणि तो निव्वळ पैसा वसुली कायदा नाही;

(ब) सी.आय.आर.पी. चा हेतू कॉर्पोरेट कर्जदाराच्या विरोधात नाही तर कॉर्पोरेट कर्जदाराच्या हितांचे रक्षण करणे आहे;

(क) संहितेचा हेतू कालमर्यादेत असलेल्या कर्जांना नवसंजीवनी देण्याचा नाही;

(ड) संहितेच्या कलम ७ अंतर्गत सी.आय.आर.पी. सुरू करण्याची मागणी करणार्या अर्जाच्या मर्यादेचा कालावधी मुदत

अधिनियमाच्या कलम १३७ द्वारे नियंत्रित केला जातो आणि म्हणूनच, अर्ज करण्याचा अधिकार प्राप्त झाल्याच्या तारखेपासून तीन वर्षे आहे;

(इ) वित्तीय सावकाराकडून सी.आय.आर.पी. सुरू करण्याचे ट्रिगर कॉर्पोरेट कर्जदाराकडून डिफॉल्ट आहे , म्हणजेच संहितेअंतर्गत अर्ज करण्याचा अधिकार डिफॉल्ट होण्याच्या तारखेस मिळतो;

(ई) संहितेत नमूद केलेली चूक म्हणजे जेव्हा कर्ज देय झाले असेल तेव्हा कॉर्पोरेट कर्जदाराने प्रत्यक्ष पैसे न भरणे; आणि

(फ) अर्ज दाखल करण्याच्या तारखेपूर्वी तीन वर्षांहून अधिक कालावधीत चूक झाली असेल तर अर्ज वेळेत वाचेल आणि ज्या प्रकरणांमध्ये वस्तुस्थितीच्या आधारे अर्ज दाखल करण्यास उशीर माफ केला जाऊ शकतो; आणि

(प) संहितेच्या कलम ७ अन्वये अर्ज करण्यासाठी नाही गहाण दायित्वाची अंमलबजावणी आणि मुदत अधिनियमाचे कलम ६२ या अर्जावर लागू होत नाही.

१२. वरीलप्रमाणे तारण ठेवून घेतलेल्या कर्जासंदर्भातील प्रश्नाचे उत्तर दिल्यानंतर या न्यायालयाने मुदत अधिनियमाच्या कलम १८ च्या अंमलबजावणीसंदर्भातील प्रश्न बाबुलाल मध्ये विचारार्थ घेतला. जिग्नेश सिंग प्रकरणी तीन सदस्यीय खंडपीठाने आपल्या निर्णयाच्या परिच्छेद २१ मध्ये 'कायद्यात जेव्हा वेळ चालू लागतो तेव्हाच मुदत अधिनियमात दिलेल्या पद्धतीनेच ती वाढवली जाऊ शकते', असे म्हटले असले, तरी बाबुलाल (दोन सदस्यीय खंडपीठाद्वारे) मध्ये असे म्हटले होते की, एनपीएच्या तारखेपासूनच मर्यादा लागू होईल. उपरोक्त वर येण्यासाठी शेवटी, या न्यायालयाने वशदेव आर. भोजवानी विरुद्ध अभ्युदय सहकारी बँक लिमिटेड आणि इतर. ५ (२०१९) ९ एससीसी १५८ या खटल्याच्या निकालाचा संदर्भ दिला.

१३. परंतु वासदेव आर. भोजवानी (उपरोक्त) हे असे प्रकरण होते जिथे सन १९९९ मध्ये कर्ज एन.पी.ए. म्हणून घोषित करण्यात आले होते आणि २००१ मध्ये वसुली प्रमाणपत्र देण्यात आले होते, परंतु कलम ७ आयबीसी अंतर्गत याचिका २०१७ मध्ये दाखल करण्यात आली होती. ते यामुळेच या न्यायालयाने वशदेव आर. भोजवानी यांच्या खटल्यात असे म्हटले आहे की, २४.१२.२००१ रोजीचे वसुली प्रमाणपत्र देण्यात आले तेव्हा ते प्रमाणपत्र अपीलकर्त्याच्या अधिकारांवर प्रभावीपणे आणि पूर्णपणे आघात करते, परिणामी मर्यादा येऊ लागल्या असत्या.

१४. दुसऱ्या शब्दांत, या न्यायालयाला वश्देव आर. भोजवानीमध्ये असे आढळून आले की, कलम ७ अंतर्गत अर्ज वसूल प्रमाणपत्राच्या तारखेपासून तीन वर्षांच्या कालावधीनंतर दाखल करण्यात आला होता, एनपीए जाहीर करण्याच्या तारखेपासून नाही. त्यामुळे, बाबूलालमध्ये काहीशी विसंगती नोंदली गेली, जिग्नेश शाहच्या परिच्छेद २१ मध्ये नमूद केलेल्या गुणोत्तरात बदल झाला नाही आणि होऊ शकला नसता. मालमत्ता पुनर्रचना कंपनी (इंडिया) लिमिटेड विरुद्ध बिशाल जयस्वाल आणि अन्य ६ (२०२१) ६ एससीसी ३६६ या खटल्यांमध्ये बाबूलालने मुदत अधिनियमाच्या कलम १८ च्या लागू होण्याच्या संदर्भात निर्माण केलेल्या संशयाचे ढग नंतर स्पष्ट झाले, ज्यामध्ये हे न्यायालय असे म्हणण्याच्या मर्यादेपर्यंत गेले की कंपनीच्या ताळेबंदातील नोंद देखील लेखी पावती म्हणून मानली जाऊ शकते, परंतु सोबतच्या अहवालांमध्ये आढळणाऱ्या कोणत्याही चेतावणीच्या अधीन आहे.

१५. कोणत्याही परिस्थितीत, या न्यायालयाने देना बँक विरुद्ध सी. शिवकुमार रेड्डी आणि अन्य ७ (२०२१) १० एससीसी ३३० प्रकरणात स्पष्ट केले की बाबूलाल या प्रकरणातील विशिष्ट तथ्यांमध्ये सादर केले गेले होते. देना बँक (उपरोक्त) मधील निर्णयाच्या परिच्छेद १०५ ते १०७ मधील चर्चेची नोंद घेणे समर्पक ठरेल जे खालीलप्रमाणे आहे:

"१०५. बाबूलाल वर्धरजी गुर्जर प्रकरणात या न्यायालयाने दिलेला निकाल वरील खटल्याच्या वस्तुस्थितीत देण्यात आला होता, जिथे कसुरीची तारीख ८-७-२०११ ही एनपीएची तारीख नमूद केली गेली होती आणि हे निर्विवाद राहिले की अर्जात डिफॉल्टची दुसरी कोणतीही तारीख नमूद केलेली नाही किंवा कोणत्याही पावतीबद्दल कोणतीही सूचना केली गेली नाही.

१०६. वरील वस्तुस्थितीच्या पार्श्वभूमीवर या न्यायालयाने असे निरीक्षण नोंदवले की, मुदत अधिनियमाचे कलम १८ आणि त्यातील तत्त्व जरी लागू असले, तरी त्यातील त्रुटींबाबतचे आक्षेप लक्षात घेता आणि पावतीसंदर्भात इतर कोणत्याही पुराव्याअभावी विचाराधीन अर्जावर ते लागू होणार नाही.

१०७. हे सर्वमान्य आहे, की निकाल हा कायद्याच्या मुद्द्यासाठी एक उदाहरण आहे जो उपस्थित केला जातो आणि निर्णय घेतला जातो आणि खटल्याच्या वस्तुस्थितीत कोणतेही निरीक्षण केले जात नाही. व्ही. सुधीश पै यांनी अतिशय सुरेख लिहिल्याप्रमाणे - घटनात्मक सर्वोच्चता-एक पुनर्विचार,

"न्यायालयीन उद्गार/निकाल हे एखाद्या विशिष्ट खटल्याच्या वस्तुस्थितीच्या मांडणीत असतात. कायद्यातील शब्दांचा आणि

तरतुदींचा अर्थ लावण्यासाठी न्यायमूर्तींना प्रदीर्घ चर्चा सुरू करणे आवश्यक होऊ शकते, परंतु अशी चर्चा व्याख्या न करता स्पष्टीकरण देण्यासाठी असते. न्यायाधीश कायद्यांचा अर्थ लावतात, त्यांच्या शब्दांचा अर्थ कायदे म्हणून लावता कामा नये.

शेषनाथ सिंह प्रकरणात या न्यायालयाच्या निर्णयाचा एक भाग म्हणून वरील परिच्छेद काढला गेला आणि समाविष्ट करण्यात आला."

१६. कोटक महिंद्रा बँक लिमिटेड विरुद्ध ए. बालकृष्णन ८(२०२०) एसएससी ऑनलाईन एससी ७०६] यांच्या एका कॉर्पोरेट कर्जदाराने देना बँक (उपरोक्त) मधील निर्णयाच्या अचूकतेवर प्रश्नचिन्ह उपस्थित केले होते, ज्यामध्ये असा युक्तिवाद करण्यात आला होता की देना बँक (उपरोक्त) मधील निर्णय अयोग्य आहे, कारण त्यात कर्ज वसुलीच्या कलम १९ मधील उपकलम (२२) आणि (२२ ए) विचारात घेतले गेले नाही बँका आणि वित्तीय संस्था अधिनियम, 1993 मुळे (पुढे संदर्भित) डीआरटी कायदा) तसेच कलम ३ चे खंड (६), (१०), (११) आणि (१२), कलम ५ चे खंड (७) आणि (८), कलम ६ आणि कलम १४ (१ ए) म्हणून. हा युक्तिवाद फेटाळून लावताना न्यायालयाने कोटक महिंद्रा बँकेत (सुप्रा) स्पष्ट शब्दात पुनरुच्चार केला की, डीआरटीद्वारे वसुली प्रमाणपत्र जारी केल्याच्या

तारखेपासून तीन वर्षांच्या कालावधीत एखादी व्यक्ती सीआयआरपी सुरू करण्यास पात्र असेल.

१७. त्यामुळे देना बँकेकडे आजमितीस हे क्षेत्र आहे. या प्रकरणात अधिनियम १९९३ च्या कलम १९ अन्वये अपीलकर्त्याने दाखल केलेल्या मूळ अर्जातील कर्जवसुली लवादाचा आदेश दिनांक ०१.११.२०१६ चा आहे. त्यानंतरच कॉर्पोरेट कर्जदाराने जारी केलेकर्जाच्या पुनर्रचनेची विनंती करण्याव्यतिरिक्त दिनांक १७.०६.२०१७ रोजीचे डी.बॅलन्स अँड सिक्युरिटी कन्फर्मेशन लेटर. त्यामुळे कलम ७ अन्वये अपीलकर्त्याने दाखल केलेला अर्ज कलम १३७ नुसार "अर्ज करण्याचा अधिकार"प्राप्त झाल्याच्या तारखेपासून तीन वर्षांच्या आत स्पष्टपणे होता. त्यामुळे केवळ बाबूलालवर अवलंबून राहणाऱ्या एनसीएलएटीचा आदेश योग्य नाही.

१८. वेगळे होण्यापूर्वी, कायद्याने ज्या प्रकारे विसंगती विकसित केली आहे त्याकडे लक्ष वेधण्याच्या मोहाला आपण विरोध करू शकत नाही . मुदत अधिनियम, १९६३, जसे की चांगल्याप्रकारे समजले जाते, अधिकार नव्हे तर उपाय संपवतो. म्हणूनच या कायद्यात मर्यादेच्या कालावधीची गणना करताना वेळ वगळण्यासाठी अनेक तरतुदी आहेत.

१९. सातत्याने या न्यायालयाने असे म्हटले आहे की आय. बी. सी. अंतर्गत सी. आय. आर. पी. ची सुरुवात कॉर्पोरेट कर्जदाराला त्याच्या पायावर उभे ठेवण्यासाठी आहे, जरी व्यवस्थापनाची जागा नवीन चमूने (ठराव अर्जदार) घेतली असली तरी,

आधारस्तंभ कायम ठेवून. दुसऱ्या शब्दांत सांगायचे तर, आय. बी. सी. चा उद्देश कॉर्पोरेट कर्जदारासाठी फायदेशीर आहे असे समजले गेले आहे जेणेकरून तो एक चालू चिंता म्हणून टिकून राहील. इनोव्हेन्टिव्ह इंडस्ट्रीज लिमिटेड विरुद्ध आय. सी. आय. सी. आय. बँक आणि इतर ९(२०१८) १ एससीसी ४०७] या प्रकरणात या न्यायालयाने निदर्शनास आणून दिल्याप्रमाणे, "...त्यामुळे संहितेची योजना, पूर्वीच्या व्यवस्थापनाचे अधिकार काढून घेऊन आणि व्यावसायिक संस्थेकडे सोपवून, ठराव योजना तयार होईपर्यंत कॉर्पोरेट संस्थेचा व्यवसाय चालू ठेवण्याचा प्रयत्न करणे, अशा परिस्थितीत योजनेअंतर्गत व्यवस्थापन सोपवले जाते जेणेकरून कॉर्पोरेट संस्था आपले कर्ज फेडू शकेल आणि स्वतःच्या पायावर उभे राहू शकेल. (निर्णयाचा परिच्छेद ३३).

२०. दुसर्या शब्दांत, आय.बी.सी. एक कायदा म्हणून सादर केला जातो जो वित्तीय / ऑपरेशनल कर्जदारास सीआयआरपी सुरू करण्यास सक्षम करतो, त्याला देय कर्जाच्या वसुलीसाठी स्वत: ला मदत करण्यासाठी नाही, तर कॉर्पोरेट कर्जदाराला टिकून राहण्यास आणि व्यवसायात चालू ठेवण्यास मदत करण्यासाठी. कॉर्पोरेट कर्जदाराला चालू चिंता म्हणून चालू ठेवण्यास मदत करण्याच्या परोपकारी ध्येयासह वित्तीय / ऑपरेशनल क्रेडिटर न्यायालयात किंवा इतर मंचावर जात नाही. परंतु आयबीसी अंतर्गत कार्यवाही वस्तुनिष्ठ नाही, पैसे वसूल करण्याची कार्यवाही नाही, असे वारंवार सी ने ठरविल्यानंतर, या न्यायालयाने आणि

कायद्याने मर्यादेचा कायदा प्रभावीपणे लागू केला आहे, जो अधिकारांच्या अंमलबजावणीच्या कार्यवाहीला लागू करण्याचा हेतू होता.

२१. मुदत अधिनियम, ड १९६३ चे अनुसूची तीन विभागांमध्ये विभागलेली आहे. पहिला विभाग खटल्यांशी संबंधित आहे, दुसरा विभाग अपीलांशी संबंधित आहे आणि तिसरा विभाग अर्जांशी संबंधित आहे. सूट्सशी संबंधित पहिला विभाग १० भागांमध्ये विभागलेला आहे जो अनुक्रमे हाताळतो:-

(i) खात्यांशी संबंधित दावे;

(ii)करारांशी संबंधित दावे;

(iii) घोषणांशी संबंधित दावे;

(iv) हुकूमनामा आणि साधनांशी संबंधित दावे;

(v) स्थावर मालमत्तेशी संबंधित दावे;

(vi) जंगम मालमत्तेशी संबंधित दावे;

(vii) टॉर्ट शी संबंधित दावे;

(viii) ट्रस्ट आणि ट्रस्ट मालमत्तेशी संबंधित दावे;

(ix) किरकोळ बाबींशी संबंधित दावे; आणि

(x) दावे ज्यासाठी कोणताही कालावधी निर्धारित केलेला नाही.

२२. मर्यादा कायद्याच्या अनुसूचीचा दुसरा विभाग अपिलांशी संबंधित आहे. मर्यादा कायद्याच्या अनुसूचीचा तिसरा विभाग पुन्हा दोन भागांमध्ये विभागला गेला आहे, भाग -१ विशिष्ट प्रकरणांमधील अर्जांशी संबंधित आहे आणि भाग -२ इतर अनुप्रयोगांशी संबंधित आहे.

२३. मुदत कायद्यासाठी उपाययोजना म्हणजे उध्दिष्टस्थळ आणि हक्क म्हणजे हेतुस्थळ आहे जेथून प्रवास सुरु होतो. न्यायालयामध्ये कोणतीही कार्यवाही सुरू करणाऱ्या व्यक्तीने स्वतःमध्ये अधिकार आणि स्वतःसाठी उपाय या दोन्हींचे अस्तित्व दर्शविले पाहिजे, परंतु आय. बी. सी. हा एक कायदा आहे ज्यामध्ये आर्थिक/परिचालन कर्जदारासाठीचा हक्क आणि लक्ष्यस्थान म्हणजे उपाय , हे संकेतचिन्ह कॉर्पोरेट कर्जदारासाठी असते, जरी कर्जदार त्याचा योग्य हिस्सा जरी पूर्ण नसला तरी त्याच्या कर्जाचा काही भाग वसूल करू शकतो, या विसंगतीमुळे कदाचित या न्यायालयाने मर्यादेच्या मार्गावरून एक कठीण प्रवास हाती घेतला आहे आणि अनेक वाईट मार्गांमधून वाटाघाटी करण्याचा प्रयत्न केला आहे.

२४. आता पुन्हा खटल्याकडे वळून पाहिले तर अपीलकर्ता-बँकेने कलम ७ आय.बी.सी. अंतर्गत दाखल केलेला अर्ज मर्यादेच्या कालावधीत होता. त्यामुळे हे अपील मान्य केले जाते आणि एन.सी.एल.ए.टी. डी. चा दिनांक ०२.०३.२०२१ चा आदेश रद्द बातल ठरवला जातो. खर्चाचा आदेश नाही.

अपील मान्य केले.

अस्वीकरण

"या न्यायनिर्णयाच्या मराठी भाषेतील या अनुवादाचा वापर हा पक्षकारास त्याच्या/ तिच्या मातृभाषेमध्ये त्याचा अर्थ समजून घेण्यापुरताच मर्यादित राहील आणि त्याचा इतर कोणत्याही कारणाकरता वापर करता येणार नाही तसेच इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णय हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन वापराकरिता विश्वसनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पादन आणि अंमलबजावणी करता वैध मानला जाईल."